

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Gernandis Boktr.-Aktieb.

N:r 43 (253)

Fredagen den 21 oktober 1892.

5:te årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. • 6: 50 Idun ensam..... • 4:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten å post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag Lösennummerspris 15 öre (vid kompletteringar).</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad</p>
---	---	---	---	--

Alfhild Agrell.

Fru Agrell har erkänt sig vara författarinna till en bok, som under denna sommar lästs med girighet, sommarens mest lästa bok. Boken heter *I Stockholm*, är utkommen i sin andra upplaga och väntar på den tredje. Det är den svenska fru Buchholz, som talar i boken, det är Lovisa Peterkvists memoarer under en stockholmsvistelse, som beskrivas; en resebeskrifning af komisk art är det, som *I Stockholm* lämnar. Det berättas, huru fru Petterkvist, som behöfde »bilda sin själ», far ned från Norrland till Stockholm med sin man, och där gjorde fru Lovisa bekantskap med hufvudstadslifvet och med alla dess förförelser, men icke en tum vek hon från sin uppfattning — icke en tum.

Låt vara att det är en småstadsupfattning. Fru Lovisa är i alla fall en personlighet, hon har sina tycken och sina »prängsiper», den adliga själen. Skratta kan man åt henne, men hedra henne måste man på samma gång. Hon har sin lilla fåfånga, och ännu vet hon, att hon kan sätta ett manligt

hjärta i brand, och så mycket gumma som vignetten vill låta påskina att hon är, vill hon då icke vara — bestämdt tycker hon sig vara i sina bästa år ännu. Skratta måste man åt hennes naiva misstag. Tror hon icke rent af, att kyparne äro fina herrar, därför att de äro klädda i frack! Och likasom hon tar deras frackar på allvar, så ser hon också varietén med husmoderns och hustruns nyktra blickar och blir sedligt harmsen däröfver; hon ser taforna på konstutställningen från innehållets synpunkt, och när hon finner en, som framställer en strumpstickerska, utbrister hon, att ingen människa stiekar strumpor på det viset, och målaren är en klåpare, förklarar hon djärft.

Hon lägger det sunda förståndets kritik på det hela. I början niger hon väl för alla, men snart repar hon mod. Hon har också goda läromästare; hennes förträffliga vänner Willy, en något vräkig stockholmslitteratör, ända till brädden fyllt med slangord och världsförakt, och den allvarlige Krycke, något för mycket stortadt melankolisk och dystert grubblande.

Om det gifves ett enda vekt ställe i ditt hjärta, så vet, att det är därifrån din räddning skall komma.

S. C. W. BINDESBÖLL.

Lovisa Petterkvist är en humoristisk karaktär, konsekvent hållen, och uttrycker därigenom en ny sida hos fru Agrell, som vi hälsa med glädje. Orden: *skratta på samma gång som hedra* skulle kunna begagnas för att uttrycka hela humorns hemlighet; skratta och förakta det är komik; fru Agrell har ofta låtit oss i sina pjäser skratta föraktfullt; skratta och hedra, känna sympati, under det man skrattar, detta intryck af välvillig ironi har fru Agrell ej lyckats framkalla så väl någonsin som i denna sista bok.

Fru Agrell hade också förut »gjort sig gemen» i sina bondhistorier. »På landsbygden» var en sådan samling, »Från land och stad» en annan.

Hennes bondhistorier äro mycket förtjänstfulla utan all fråga — de äro väl studerade, väl berättade, och en sådan bit som *Vår Herres blomster* är en liten pärla. Fru Agrell har själf sett sitt folk; hon har varit inne i ladugården och sett ladugårdspigan brottas med korna, hon har varit med på bondbröllopet och hört mågen ackordera med svärfadern om hemgiften, hon har på åkern sett far och mor vara osams, därför att mor ej orkade arbeta så snart efter barnsörden, hon har sett på marknadsstassen och marknadseländet med fylan och villan, auktionsklubban har hon hört och auktionskvickheterna känner hon — och egoist, girig och småaktig är han, denne bonde, det har hon funnit. Grunden till denna girighet vet hon visserligen. Hon vet, att bonden har det knappt, och att det är de yttre förhållandenas små och trånga villkor, som göra honom till handelsman, som så godt som tvinga honom att anse allt som varor; dessa förhållandens tryck skapar honom till en, hvilken dyrkar penningen mer än lif och hälsa, ofta mer än hedern. I *Stora pengar* visar hon, hur en bondkvinna vill vara ädelmodig och verkligen gör en uppoffring, men i stället för att ha godt samvete öfver det, känner hon sig olycklig; hon vet bäst, att det är »stora pengar» för henne.

Fru Agrell har sett bonden i de stora kriserna, vid de festliga tillfällena, och aldrig visar han sig mindre till sin fördel än då. Hon har icke som Bondeson t. ex. sett honom i sitt stilla förnöjsamma hvardagslag, i det rena hemlivet, när han icke är bragt ur jämvikten genom för honom ovanliga förhållanden. Hon lärde sig förstå deras gester, hon lärde sig tala deras språk, och till och med deras ädelmod lärde hon sig, men den äkta sympatien för dem fick hon aldrig.

Fru Agrells sätt att skildra bondlivet visar en sida i hennes naturell och hennes författarskap. Hon har den dramatiska talangen, hon griper en situation, hon ser raskt, hon målar djärft, karaktären står framför henne i en ögonblicksbild; i ett psykologiskt moment, uttryckt genom någon yttre påtaglig handling, vill hon fånga människan. Hon vill ofta låta sina karaktärer få ett visst manér, någonting utmärkande för ögat och örat. Så t. ex. Sandén med sina korta, kärftva uttryck och sin brummande ton, Erik i *Vår* med sitt stilla, säfliga bondlagn eller gumman, som rycker af sig mössan, jag minns ej hvar. Författarinnan har sett dem så. Hon har en hos kvinnlig författare sällsynt förmåga att tillspetsa sin re-

plik, så att den verkar kraftigt som ett klubbslag: den både hörs och känns. Men just denna förmåga af effekt, af vision är också faran för henne, hon ser för hastigt, för ytligt, för ögonblickligt, har svårt att vara rättvis, vill icke gärna fördjupa karaktären. Så blir t. ex. Thora i *Ensam* en nära nog skematisk figur, det är hennes situation som misskänd, som intresserar författarinnan, och karaktären hålles abstrakt ädel utan många nyanser. Hon har med en energi, som förskaffat henne namn af manhataren, gjort sin krigsförklaring mot de manliga odygderne. Allt för mycket har redan skrivits och talats om fru Agrell i detta hänseende. Det är icke någon hufvudsak för vår författarinna att förfölja männen, så som det t. ex. varit för fru Schram eller för Strindberg att förfölja kvinnorna. Hennes syfte är snarare dels att predika idealism som i *Vår*, där en ung flicka förenar sitt öde med en kroppsarbetare, dels att predika uppror mot de konventionella former, som samhället pålägger. Hennes opposition är riktad mot världens orättvisa, hon vill uppvisa, att världens dom är ett dömande efter skenet; detta genomgår hennes författarskap. När männen, därför att de äro män, tillåtas att tyrannisera sina hustrur och, ehuru odägor, gynnas och uppmuntras af den allmänna opinionen, då blir fru Agrell på allvar förtördnad — se *Räddad*. När en kvinna, därför att hon en gång begått ett felsteg, stämplas som *ohederlig*, fast hon hela sitt lif bemödat sig att utplåna det och försöna — då tar fru Agrell hennes försvar — se *Ensam*. När en hustru tvekar mellan ett nyttigt lif, tillbragt i armod, och ett onyttigt, tillbragt i öfverflöd — då visar fru Agrell, att hon står under inflytandet af världens falska värdering, och att, har hon blott mod och kraft, kan sagan om prinsessan, som tog herdegossen, än bli sanning och den rika flickan bli nöjd med sin kroppsarbetare som man — se *Vår*.

Verkligheten kanske icke alltid är så osammansatt, som den här framställes, pliktens bana icke alltid så klart utstakad som här, och det konventionella torde ha sin nödvändighet lika väl som det principiella — erkännas måste dock, att i de flesta fall fru Agrells stridsrop mot det falska skenet och mot fegheten att följa med hopen gjort godt och väckt tankar. För öfrigt ligger öfver hennes författarskap en sådan frimodighet, hon styr en så rak kurs mot sitt mål, att man i denna tid af tvekan, där synpunkter ändras, lifsmål uppgifvas, känner sig helt upplifvad af att finna fasthet och motståndskraft och klarhet i syftet.

* * *

På tamburklockan ringer det. In kommer ett litet hundkräk, en liten svart best med ögon som pärlor, kringkuttande och skälalande förtvifladt. Han hette Bell och fick icke äta socker, för då blef han för fet, och han dog också sedermera — i sockersjuka troligen. En glad kvinnlig röst höres därute. Då visste fru Agrells vänner, att de hade kärt främmande, ty det var hon som kom. Hur hon kunde skämta! Hon kröp upp i soffan och såg ut som en bortskämd barnunge. Hon berättade missöden och framgångar och spelade scener i

soffhörnet. Hela den späda varelsen är eld och kraft. Hon bryter ibland, så att man hör, att hon är norrländska. Om någonting misshagar henne, så säger hon ifrån. Hon låter sina vänner veta, att när hon vill ha dem på middag, så skola de komma, och när hon vill göra dem en tjänst, så skola de ta emot den. Hon är en sådan där vän, som man finner så få af. Det är så få, som bry sig tillräckligt om oss för att vara despotiska mot oss. I allmänhet består ju vänskapen nu för tiden i att kallprata en stund och vara underhållande — men de där storstadsvanorna har fru Agrell icke, hon är landligt hjärtlig.

Om ni betraktar fru Agrells ansikte på porträttet och i verkligheten, förstår ni, att hon hör till dem, hvilka gjort sina eröfringar bland herrarne. Hon kom från en norrländsk småstad upp till Stockholm; där uppe i Norrland hade hon som ung flicka varit med på många slädpartier och baler. Någon finare pensionsuppfostrian i modern mening tror jag knappast hon fick. Hon fick den uppfostrian, som bestods, herrarne funno, att hon såg bra ut, damerna tyckte hon var kokett, därför att herrarna tyckte, att hon såg bra ut, föräldrarna ansågo, att hon var ett underverk, därför att hon var så rolig och lifig, själf tyckte hon, att hon hade rätt tråkigt, till och med när hon läste Sues och Coopers romaner, och hon tog sig för att arbeta alldeles planlöst än med det ena och än med det andra, men *sy* det lärde hon sig aldrig — åtminstone ej att tycka om det. Hon blef gift, fick ett angenämt hem, kom till Stockholm och beslöt att bryta sig en bana. Energi hade hon.

Hon lärde sig skriva på samma sätt, som hon lärde sig spela, d. v. s. nästan på lek. Hennes nyförvärfvade stockholmsvänner hade ingen aning om denna talang, tills hon en vacker dag slog sig ned vid ett piano: hon hade fingerfärdighet, och hon spelade på gehör, och när hade hon lärt sig det? »Det är omöjligt att spela, som ni gör, utan att öfva minst ett par timmar dagligen», sade någon. »Ja, det kan ni gärna tro: världen vill bedragas, men sanningen är, att jag icke öfvar alls numera och aldrig har öfvat med fit någonsin», svarade hon. Så där tog hon allt på lek, men hennes författarskap öfvergick ifrån att vara en blott förströelse till något vida mer.

Nyligen har hon lämnat våra landamären för att för sitt svaga bröst i andra klimat söka hälsa. Kommer hon tillbaka frisk och kry, som doktorerna förutspått, skola hennes vänner förlåta henne hennes otrohet att lämna dem.

Hellen Lindgren.

En regel för att lefva lyckligt tillsammans med andra är att undvika stående tvisteämnen.

— Etiketten är olika i olika land, men sann artighet är öfverallt den samma. Etiketten, hvarvid vi fästa så mycken vikt, är blott ett artificiellt hjälpmedel, som okunnigheten antar för att härma artighet, som är resultatet af ett godt hjärta och godt omdöme.

Goldsmith.

Mariana.

At Lord Tennyson*.

Med dunkel mossa djupt betäckt
var blomparterrn och efter hand
spaliern förmurknad nu och bräckt,
som persikträdet grenar band;
i tomma uthus vindlen hven
och tag i rostig klinka tog;
på taket ogräs rötter slog
å landtgård ödlig och allen.
Hon suckade: Må lifvet svinna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag hinna,
I döda, ro hos er!

Hon grät, när kvällens dag sig sänkte,
hon grät, när daggen åter svann;
för gråt, hur aftonrodnan blänkte,
hon såg ej — ej, hur gryning brann.
Ibland af flädermössen skrämde,
när mörkret ut sin mantel slog,
garden hon från fönstret drog
och såg i natten ut, förstämde.
Hon suckade: Må natten svinna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag hinna,
I döda, ro hos er!

Vid midnatt ofta till hon spratt,
när ugglan skrek kring ensligt bo.
Omsider hanen gol, och matt
vid kärret bölade en ko. —
Beständigt samma, samma blott! —
Halfvaken låg hon länge så,
tills kulen morgon kall och grå
upp öfver ödlig landtgård gått.
Hon suckade: Må dagen svinna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag hinna,
I döda, ro hos er!

Ett stenkast knappt från gården låg
en liten svartbrun, unken damm
och bredde sömnig ut sin våg,
betäckt med gulgrönt slem och slam.
Förkrympt en silfverpoppel tätt
bredvid där stod. I hvarje gren
han skalf liksom till mäg och ben. —
För öfrigt milsvidt naken slätt!
Hon suckade: Må lifvet svinna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag hinna,
I döda, ro hos er!

Då vaken hon om natten låg
och månen lågt bland skyar brann,

* Som känt har nyligen Englands störste samtida skald Alfred Tennyson slutat sina dagar. Vi meddela som ett prof på hans diktkonst denna vackra dikt i en för Idun nyutförd översättning af amanuensen E. Hammarstedt.

hon poppelns skugga flaxa såg
på florsgardinen af och an;
och böjde stormen trädet ned
och månen ännu lägre sam,
helt spöklik då dess skugga fram
upp öfver hennes kudde gled.
Hon suckade: Må natten svinna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag hinna,
I döda, ro hos er!

Rätt tidt en dörr i dödyst hus
med skräll slogs upp af osedd hand;
en fluga surrade, en mus
bak frätt panelning pep ibland.
Mång forntids skepnad gick igen,
mång stämma från förrunna år
förnams i dunkel korridor
och ljud af fjät på loftet se'n.
Hon suckade: Må lifvet svinna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag hinna,
I döda, ro hos er!

För sparfvens skri på takets brant,
för urets evigt samma tick,
för poppelns sus vid pölens kant, —
för allt, för allt hon leda fick.
Dock mest af allt den stund hon skydde,
när öfver dammkorns muntra dans
en strimma göts af kvällsolns glans
i rummet in, förr'n dagen flydde.
Hon suckade: Må ro jag finna! —
Han kommer icke mer —
Jag är så trött! Må snart jag vinna
den frid, som grafven ger!
Edv. Hammarstedt.

Hjärteäfventyr.

Ett litet samtal, för mödrar att begrunda.

»**Q**uoniam, herr doktor, ni är verkligen komisk,» utbrast fru von G. och skrattade, så att tårarne kommo henne i ögonen.
»Skratta ni, min nådiga, skratta ni; jag står i alla fall fast vid mitt påstående.»
»Nå, men hvad vill Ni då egentligen bevisa därmed?»
»Att er dotter inte längre är något barn.»
»Ja, men doktor,» invände fru von G., åter skrattande, »Dolfi är ju knappt sexton år!»
»Knappt sexton! Var Ni själf vid sexton år fortfarande ett barn?»
Fru von G. blef allvarsam och tänkte efter.
»Vid sexton? — Ja,» svarade hon därefter bestämdt.

»Nå, låt vara! Men vid aderton kanske inte längre?»
Fru von G. log och ryckte på axlarne.
»Ser ni,» triumferade den gamle husläkaren. »Hos den ena tidigare, hos den andra senare. Fröken Rudolfine är tidigare utvecklad, hon är redan en vuxen dam.»
»Tror ni det, därför att hon förra julen fick sin första långa klädning?» Fru von G. lu-

tade sig tillbaka i soffhörnet och var idel munterhet.

»Om jag inte kände er så väl och vore en smula elak, skulle jag kunna säga, att ni tillhör de fruar, som önska, att deras döttrar alltid förblefve barn, för att...»

»För att man inte genom dem skall kunna räkna ut mammans ålder. Ja, ja, det vet man, så påstår malicen. Men då ni nu inte är elak...»

»Då jag inte är elak, så säger jag det inte, men anser för min plikt att ta er ur er allt för stora sorglöshet, och jag vet, att ni en gång framdeles skall tacka mig därför.»

Hon räckte honom sin hand. »Ja visst, herr doktor, jag är er alltid tacksam, mycket tacksam, och känner er tillgifvenhet för vår familj. Men tro ni mig, i den här punkten misstar ni er! Jag är fullt och fast öfvertygad, att Dolfi ännu helt och hållet är ett barn, och därför måste jag nyss så hjärtligt skratta åt er anspelning på löjtnant B., som ju för resten själf också är nästan ett barn.»

»Skratta gärna, nådig fru, men håll bara ögonen öppna!»

»Det gör jag, doktor, det gör jag visst. Jag håller strängt på, att Dolfi alltid öfvervakas och aldrig är ensam. Miss Charli vakar öfver henne som öfver sin ögonsten.»

»Jag vill inte säga något ondt om miss Charli, hon är helt visst en mycket aktningvärd person; men hon är ändå själf tämligen ung och förefaller en smula ytlig.»

»Ytlig? Hvad tänker Ni på! Tvärtom, hon är för sina år alldeles märkvärdigt allvarlig och stadgad, och hvad Henrik beträffar, är han den ordentligaste unge man, jag känner.»

»Jag ber; det faller mig alls inte in att betvifla den saken. Han är en charmant ung man, er väninnas herr son; men han är också ung, glad och stätlig, och, hvad son är allra farligast för ett flickhjärta, han är — löjtnant.»

»Ni är en oförbätterlig skämtare, käre doktor! De två, tro ni mig, tänka inte på annat än sina barnsligheter; särskildt Dolfi är alldeles för barnslig. Tänk bara: i går berättade min man, att han i Uggleviksskogen, alldeles i närheten af källan, upptäckt ett fågelbo med ett halft dussin ungar. Och då bestormade Dolfi mig med de mest ihärdiga böner att i morgon eftermiddag få gå med miss och se på fågelboet. Hon tiggde så länge, tills jag måste ge mitt löfte. Hvad säger ni om det? Och Henrik har sitt nöje af precis likadana småsaker. De två stå för öfrigt mest på krigsfot med hvarandra.»

»Jo, det är just det rätta! Tänk då tillbaka på edra egna erfarenheter, nådig fru. Ni var nog också bevakad af mamma, men det oaktadt lyckades säkerligen månet streck, om hvilket den goda damen inte hade någon aning.»

»Visserligen, men säg — är det nödvändigt, om jag var dåraktig, att också andra skola vara det?»

»Obetingadt! Det måste så vara! Alla människor äro dåraktiga vid den åldern, men sig själfva förefalla de inte dåraktiga alls. Det är först efteråt, som den insikten kommer, sådan är nu världens gång. Människohjärtat är ett underligt ting.»

»Ack, doktor, vi lefva i realismens tidevarf, och då kommer hjärtat först i andra rummet och det nyktra förståndet har första stämman.»

»Ser ni, nådig fru, den iakttagelsen har ni gjort själf, och dess bättre kan ni inse, hur viktigt det är, att hvarje moder anstränger sig att alldeles särskildt bilda sitt barns hjärta, att det inte allt för snart må komma till med-

vetande om detta »nyktra» förstånd, utan söka och finna alla goda känslors säte just i hjärtat. Men i hvarje fall är hjärtat utsatt för allehanda förvillelser. Vid en viss ålder lida de unga hjärtana af en kronisk kärleksträngtan, som ofta urartar till glupsk hunger eller lystnad efter »snask». Nå, jag är inte någon sådan pedant, som ni kunde tro på grund af mina varningar. Tvärtom är jag af den åsikten, som kanske synes er en smula betänklig, att några små harmlösa hjärteäfventyr alls inte skada, innan hjärtat gripes af en allt annat kufvande böjelse. De äro för hjärtat, hvad riktigt god, fin konfekt är för gommen. Den smakar så utsökt och verkar välgörande och uppkryande. Men, väl att märka, måttligt njuten! Snaskar man i sig för mycket, är magen snart förderfvad och oduglig för sund, kraftig näring. Och ser ni, det är just det jag ville göra er uppmärksam på. Jag är ansvarig för er dotters mage, ni för hennes hjärta, och detta så mycket mer, som denna dotter, trots edra protester, nådig fru, nu är uppväxt till en blomstrande jungfru. Jag skall öfvervaka, att hon inte snaskar för mycket sötsaker, och ni måste ägna Rudolfines hjärteböjelser en noggrann uppmärksamhet, att de icke bringa hennes sinnes renhet någon skada.»

»Det allvar, med hvilket ni talar, förskräcker mig, käre doktor! Har ni kanske upptäckt något med Dolfi?»

»Nå, nå, oroa er ej! Det är helt säkert ingenting af betydelse. Men ett ingripande, tror jag, är ändå af nöden.»

»Ni gör mig verkligen förfärligt ängslig! Men säg då, hvad har ni märkt?»

»Jag såg något mycket behagligt: jag såg, hur fröken Dolfi, just som herr Henrik kom in i rummet, satt och lekte med ett rosenrött konfektpapper.»

»Med ett konfektpapper!?»

»Ja, med ett rosenrött konfektpapper. Hon vek tillsammans det och lindade det graciöst om sitt finger. Därpå började hon, som ni också hörde, att gnabbas med herr löjtnanten om antalet blad på den stora palmen i er salong.»

»Ja, ja — men vidare, vidare! Hvad gjorde hon sen?» frågade fru von G. upprörd.

»Sen kastade hon i skämtsamt trots öfver sin motsägares omedgörlighet konfektpapperet inför herr Henriks fötter.»

»Det såg jag inte alls! — Och så? Hvad gjorde hon så?»

»Nu gjorde hon inte något mer. Men hvad en löjtnant gör i ett dylikt fall, är inte svårt att lista ut. Han tar ett steg framåt och sätter en fot på *corpus delicti*, så kastar han en blick omkring sig, att ingen spejare finns i närheten, och har han lugnat sig i det afseendet, bockar han sig ned och putsar sin stöfvel eller sina pantalonger, något som inte väcker någon misstanke, då som bekant en löjtnant alltid borstar och putsar sig, och vid detta tillfälle råkar det röda lilla papperet komma i hans hand. Nu drar han af sina handskar och rullar tillsammans dem, som lite hvar ju plägar göra, och som äfven militärer för sed och vana hafva. Inte kan han rå för, om då en sådan där liten pappersremsa kryper med in i handskarne.»

»Omöjligt, herr doktor! Och allt det där gjorde Henrik,» utropade fru G. bestört.

»Se nu, hur ni upprör er! Det är onödigt; bevara ni kallblodigheten och tänk efter, om ni aldrig någonsin på snarlikt sätt smusslade till en löjtnant eller kapten något skrivet?»

»Ni är hjärtlös! Jag är utom mig, och ni skämtar. Men säg mig, hvad följde vidare?»

»Vidare? Jo, handskarne stoppades i kappan, och så gingo de stridande parterna ut i salongen för att räkna palmladen och konstatera, hvem som hade rätt eller orätt. Miss naturligtvis pliktskyldigast i hälarne.»

»Men kappan med handskarne?»

»Den lades helt bekymmerslöst åt sidan i den säkra förutsättningen, att det inte skulle falla någon människa in att undersöka ett par sammanrullade militärhandskar.»

Doktorn visade med handen mot en stol i hörnet af rummet.

Fru von G. uppgaf ett litet rop, störtade så öfver handskarne, tog dem med och satte sig åter. Hon måste sittande undersöka detta oerhörda. — Hastigt vecklades handskarne upp. Mycket riktigt — där föll ett rosenrött papper ut. Hon vek upp det med darrande händer och lämnade det sedan åt doktorn. Denne läste:

Älskade Henrik!

I morgon mellan klockan 4 och 5 är jag i Uggleviksskogen, naturligtvis i sällskap med miss (ty värr!!!) Vi komma att hålla oss i närheten af källan. Kom säkert... Med 10,000 kyssar

Din Dolfi.

»Jo, jo, fågelboet, det så ifrigt eftertrådda fågelboet har en stor dragningskraft för barn,» cyklade doktorn i godmodig ton.

»Skämta då intel! Råd mig i stället, hvad jag skall göra. Åt min man vill jag på intet villkor säga något härom.» Fru von G. grät några nervösa tårar.

»Hvad ni skall göra? Först och främst dricka ett glas sodavatten,» svarade doktorn, i det han smulade sönder deu rosenfärgade pappersremsan mellan sina fingrar. »Så i natt lugnt sofva på saken, och i morgon skall ni nog själf bäst veta, hvad ni bör göra. En så förständig, hjärtegod och bildad mor som ni finner alltid det rätta. Men nu måste jag gå; jag har pratat bort oförsvarligt med tid, men som jag hoppas inte onyttigt.»

Han promenerade med stora steg genom rummet, medan han knäppte sin rock; så stannade han framför fru von G. och sade tankfullt:

»Stort folk har ock trådt barnaskor — engång blir flickan brud och mor. Om våra mödrar ofta ville betänka detta! Det ock en blick tillbaka på deras egen ungdom skulle spara dem mycket bekymmer. Och nu god natt, nådig fru; lägg min lärdom om sötsakerna på hjärtat, och skulle fröken Dolfi förderfva sin mage, så kalla bara på mig, skall jag ordinera henne bäska piller.»

Thesi Bohrn.

”Iduns julklappsbasar”

kommer äfven i år att öppnas, som vi hoppas till alla våra läsarinners huggnad och nytta. De närmast föregående åren har intresset för »basaren» visat sig mycket lifligt, och vi äro öfvertygade, att det ej skall stå efter i år.

I detta syfte anordnar nn redaktionen

en extra pristäffling för korta uppsatser, angifvande och beskrifvande nya, vackra julklappshand arbeten,

hvarvid den bästa kommer att tilldelas ett pris af 25 kronor. Beskrifningarna, hvilka endast böra upptaga mindre bekanta och nya handarbeten, nedskrifvas kortfattadt och lättbegripligt på blott en sida af papperet. Redaktionen förbehåller sig rätt att äfven meddela de bättre af de ej prisbelönade beskrifningarna och uttalar som sin varma förhoppning, att ingen af våra läsarinor, som kan ha något att meddela, undandraget sig detta. Emellertid vilja vi särskildt framhålla, att några få verkligt originella och trefliga beskrifningar, lämpade att tillverkas af olika medlemmar inom familjen, äldre som yngre, döttrar som söner, och af värde som gåfvor för olika åldrar och kön — att en så utvald och sorterad beskrifning äger större värde än någon aldrig så rikhaltig samling af kritiskt hopfördt likt och olikt i många tiotal nummer.

Men hvad som göres, bör göras fort! Annars kommer det hela för sent. Inom den 5 november måste alltså alla i täfingen deltagande skrifter vara till Redaktionen insända.

Måla eller icke måla...

En uppsats »Några ord om oljemålning», som förekom i Idun för någon tid sedan, har frestat mig till, jag vill inte säga ett *genmäle*, men några spridda inkast — fastän jag nog kunde känna mig hågad att också opponera mig direkt mot ett och annat af hvad uppsatsens upphofsman — eller antagligen snarare upphofskvinna — däri yttrade.

Jag läste engång i en dansk tidning bland »Hvarjehanda» ett råd till ungdomar, som ämna gifta sig. Det goda rådet var så kortfattadt som möjligt och lydde: »*La være!*» När jag läste S. L:s råd och vägledning till unga damer, som visa lust för oljemålning, föll mig den danska kvickheten i minnet. Och jag blef hågad att skriva i Idun ett »låt bli!» till de unga damer, som äro hågade att börja måla utan att äga konstnärssinnet.

Det är min fasta åsikt, att *ingen*, som duger till något annat, bör slå in på artistbanan. Ty den vägen är belagd med sådan slags stenglägning, att man skall vara skapad på ett alldeles särskildt sätt för att kunna gå den. Om man är skapad till konstnär, så blir man det, därför att man inte kan annat. Men blir man något annat, fastän man tror sig skapad till konstnär, så kan man vara öfvertygad om, att man ej hörde till dem, som både äro kallofordade och utvalde.

Att vara artist är ej blott att måla tafior eller att modellera, utan det är att uppfatta hela lifvet och hela världen från en alldeles särskild synpunkt. Man är ej målare endast den stund på dagen, då man målar, utan också då man ser, då man tänker eller talar, då man är lat, då man skrifer ett bref — förutsatt att man verkligen är målare hela dagen och inte hör till de så kallade artister, som afkläda sig konstnärsskapet med målarblusen.

För att bli konstnär — verklig konstnär — fordras ej blott arbete, utan också *kallelse*, gnistan. Utan den *kan* man bli en skicklig handverkare, man kan till och med bli en ansedd personlighet. Men konstens gudinna har aldrig räckt sin hand att kyssas åt den, som trängt sig okallad in i hennes helgedom, komme han

än klädd i professorsfrack och med en packe lofordande tidningskritiker i fickan.

Men när man ej konstnärsskap, så kan man väl duga till dilettant —?

Det där ordet dilettant behöver ju ej vara liktydigt med fuskare. Det kan också betyda en person, som utan att egna hela sitt lif åt ett yrke, omfattar det med intresse och ärligt söker förkofra sig i detsamma i mån af sin tid och sina resurser. Och det må väl ej vara förkastligt att måla tafior, om man har lust och håg att måla tafior —?

Nej, visst inte, om det endast sker till ens eget nöje. Att måla har åtminstone den fördelen framför att spela piano, att grannarna få lefva i fred och ro, utan att störas i sitt dagsarbete och sin nattsömn. Och *det* är en god sak!

Men hur ofta nöjer sig dilettanten med att arbeta för sin egen tillfredsställelse? Hur ofta har han hjärta att neka sin samtid nöjet att glädjas med honom öfver hvad han kunnat åstadkomma? Han tycker det vore synd att inte exponera på konstföreningen, han känner sig vara artist, då han anordnar lotterier på sina tafior eller säljer dem på auktion, som svenska konstnärer för sed hafva. Och skulle han mötas af en mindre aktningsfull kritik, så hör han naturligtvis till de missförstådda, motarbetade, förföljda snillena — och *då* måtte han väl vara konstnär!

»La peinture a chassé l'art» har någon fransk kritiker yttrat. Det myckna målandet verkar till skada för den verkliga konsten. Det är ej förenadt med öfvervinnerliga svårigheter för den, som har energi och någon begäfnig, att uppnå en aktningsvärd färdighet i att måla. Och för den stora publiken är det omöjligt att skilja en händig tafveltillverkare från en konstnär, som är konstnär just däri-genom att han har ett eget ord att säga, ett ord, som ingen annan sagt förut på samma sätt. Ett lätt, till och med ett lättvindigt uttrycks-sätt har slagit dunster i ögonen på mer än en, som af en målning endast fordrar, att den skall visa något vackert, sak samma om den visar något *sannt*, något känt och personligt.

Och särskildt inom den *svenska* konsten ha de otaliga dilettanterna — som förr i världen kunde uträtta *något* godt däri-genom att de, som oftast voro bildade och intelligenta personer, spreda håg och smak för konstnärlig sysselsättning — verkat till stor och afgjord skada, därför att de sänkt publikens anspråk på konst.

Konsten får ej bli ytlig, den måste ställa höga fordringar på sig själf, eljes sjunker den.

Men det finns en dilettantism, som ej upp-träder med anspråk på att täfva med konsten, och som utöfvas utan fåfänga och inbilskhet. Hvarför skulle ej den unga dam, som har smak och händighet, få lära sig måla för att sedan kunna pryda sitt hem och glädja sig själf och sina vänner med små arbeten, som, om de också ej ha något egentligt konstvärde, dock kunna vara prydliga nog? Ett namnsdagskort med en egenhändig målad vignett bör naturligtvis äga högre värde än ett af de vanliga fabrikskort. Och kan man måla ett par blommor på en tekopp, bör denna alltid se mera prydlig ut, än om den kommer oprydd. Har man djärfhet och anlag för det dekorativa, behöver man ej köpa färdiga afdelningsskärmar, utan kan själf måla dem, och de hvita kakel-ugnarna erbjuda en utmärkt lämplig yta att dekorera med färg — för den som det kan.

Det är just knuten: man skall *kunna*, hvad man vill, eljes blir man en fuskare. Att pryda

gratulationskort, porslinskoppar, afdelningsskärmar och kakelugnar är ett företag värdt all aktning, om resultatet verkligen visar talang och ej endast god vilja. Men medgif, att man hellre ser ett klockställ med ett enkelt ornament, ditsatt på mekanisk väg, eller en lerkruka utan någon prydnad, än att denna »prydnad» består af en klumpigt tecknad och groft målad blomma, som visar, att upphofskvinnan hvarken kan teckna eller måla, om hon också gått igenom någon godtköpskurs och lärt sig konsten på några lektioner. Det är ej mera lifvande att se åtskilliga moderna arbeten i denna väg än att se våra gamla tanters försök i att måla blommor på siden. Hos de ena liksom hos de andra kan det finnas talang — man önskade endast, att de, som *ej* ägde sådan, skulle behålla sina välmänade alster för sig själfva. Ty allt som faller inom konstens område är ju till för att glädja — det klumpiga, det dåligt gjorda hvarken gläder eller uppfostrar ögat och smaken.

Man kan vara lika bra konstnär genom att måla ornament på en kruka eller fantasier på en tallrik, genom att skära i läder eller komponera mönster som genom att måla oljefärgs-tafior. Blott man ger sig själf åt arbetet, ej endast leker med det, och blott man har sådana anlag därför, att man kan öfvervinna svårigheterna och ej blir stående på fuskarens ståndpunkt. Ty märk väl: det jag vill opponera mig emot, det är mot de talanglöses »konst-verksamhet», det må sedan vara fråga om att måla »Modersglädje» i olja eller måla en söt ängel på ett julkort eller en förgät-mig-ej på klockstället, som »föremålet» skall få i afskeds-present.

När det är fråga om att måla tafior, som skola sitta i ram på en vägg, anser jag dilettantism för något särskildt afskyvärdt. Jag kan förstå dem, som, utan att äga någon vidare förmåga, teckna i en skissbok för att sedan ha utkastet till minne af den dag, då det kom till. Jag kan också förstå, att det kan vara uppfriskande för den, som älskar färg och tycker om att se på naturen, att lifva upp sitt sinne och sitt öga genom att göra studier i olja eller akvarell efter verkligheten — fastän jag har svårt att förstå, hur den, som målar då och då på lediga stunder, skall kunna se på sina försök med någon verklig glädje. Ty om man ej målar snart sagdt ständigt, så mister man handlaget, och man skall ej ha synnerligt stora fordringar, om man är nöjd med det man gjort. Jag anser, att det helt enkelt är ögörligt att dela sig mellan målning och sådana sysselsättningar, som ej ha med konsten att skaffa. Det blir lek — låt vara en uppfriskande lek — och ingenting annat, då handelsmannen eller kontoristen om söndagen målar en akvarell.

Inom konsten — det må gälla stor konst eller liten — gäller det att sätta till all kraft att gifva sig helt eller också spara sig till annat.

Och nu några inkast med anledning af S. L:s uppsats. Den ger sig ej ut för annat än för att meddela några praktiska råd åt unga försökare. Men dessa råd äro, hvad själfva förfaringssättet vid målning beträffar, ej obetingadt rådliga att följa.

Som S. L. själf påpekar är det omöjligt att lära sig måla efter regler. Det finns flere handböcker i målningsteknik — på svenska språket ha vi åtminstone två vägledare i akvarellmålning, den ena mera löjligt omöjlig än den andra. Hvem kan tänka sig något mera barockt

än att gifva recept för, hvilka färger som böra blandas till en aftonhimmel och hvilka till ett åskväder, hvilka till en förgrundsko och hvilka till en bokskog?

Det var engång en mycket »grön» ung man, som tillfrågade sin lärare, hvilka färger han skulle använda för att måla fönsterglas. Föga mindre galet är att läsa sig till i en bok, hvilken blandning som är den rätta för en lugn insjö i solsken. Något bättre sätt att uppamma ett själlöst schablonmåleri finnes säkert ej.

Att kopiera är farligt, det också, just därför att man genom att studera, hur andra sett naturen, tillegnar sig *deras* uppfattning, i stället för att ens studium bör endast och allenast gå ut på att skaffa sig en *egen* uppfattning och ett eget uttrycks-sätt. Det skall mycken själfständighet till för att under flitigt kopierande bevara sin egen blick för naturen. Någon enda gång kan det ej skada att kopiera, fast det säkert ej heller gagnar stort. De, som kopiera bra, måla i regeln dåligt, då de ställas, ej framför en målning, utan inför naturen. Skall man gifva unga artister och amatörer ett råd, så bed dem studera naturen och ingenting annat än naturen, bed dem afbilda det de ha för sina ögon så noggrant som möjligt utan minsta försök att försköna eller ombilda det. Och om det är fråga om att nå konstnärsskap, så böra de akta på den gamla satsen: »för att bli målare skall man lära sig för det första att teckna, för det andra att teckna och för det tredje att teckna» — den regeln ha de mera nytta af, än om de följa S. L:s anvisning att ej bry sig om någon »synnerligt fullständigt teckning, innan man börjar med färgläggningen». Många skiokliga målare teckna visserligen just genom att måla och *börja* sin tafva med att anlägga färgtonerna — för nybörjaren leder ett dylikt förfarande lätt till slarf, och nybörjare slarfva minsann tillräckligt ändå.

Jag har sett artister, som haft elever — som nu för tiden alla artister ha — och som undervisat dem i målning efter naturen med det mest välvilliga öfverseende med deras absoluta oförmåga att teckna en gren eller en sten. I stället för att sätta sig ner och *teckna* på den famlande nybörjarens tafva, sätter läraren i litet färg här och hvar i tafvan, hvarpå eleven endast har att fortsätta med de färger, läraren anbragt. Och den så kallade »studien» blir allt annat än studerad, den blir ett sammelsurium af färg utan hållning på grundval af en svag teckning utan spår af karaktär. Det är just genom en dylik undervisning, som dilettantismen uppammas.

De gamla anvisningar i *sättet* att anlägga en studie, som S. L. kommer med, äro ej att anbefalla. Ju enklare man går till väga, dess bättre — från totaltonen till lokaltonerna hellre än, som S. L. vill, antingen öfvergå från de mörkaste partierna till de ljusare eller från de ljusaste till de mörkare. När jag målade akvarell för gubben X. i tiden, lärde mig denne att till en början anlägga alla skuggor med en och samma blandning af engelskt rödt och terra di Sienna, och det har funnits lärare i oljemålning som, när eleverna skulle måla ett hufvud, börjat med att blanda till åt dem en portion skuggfärg och en portion mellanton för att sedan nå upp till dagarna. Naturligtvis äro alla dylika metoder förkastliga, det ena föremålet, det ena motivet bör hvarken anläggas eller målas på samma sätt som det andra — det är inte fråga om att lära sig måla så som andra måla, utan att få fram sitt eget lynne i sitt arbete.

Jag skall för öfrigt ej gå in i detalj med S. L:s anvisningar, då jag antager, att de unga

försökare, som läst dem, inskräp i sitt minne den sanning, som där framhålls, att det ej kan uppställas regler för, hur en sak bör återgifvas i målning.

»Det er ganske svært at male,» sade en af Danmarks främste målare. Konstnären vet, under hvilka vedermödor ett konstverk blir till. Men diletanten finner det »ovanligt intressant att tillbringa sina lediga stunder framför staffliet med oljestudien på». Diletanten anfäktas ej af konstnärsebern, och han är i regeln vida mera nöjd med sig själf och sitt arbete, än hvad konstnären plägar kunna bli — åtminstone den konstnär, som ej lägger sig att hvila på vunna lagrar, utan som oafslätligt söker sig framåt, efter nya mål att nå, nya svårigheter att öfvervinna.

Georg Nordensvan.

Rivaler.

Skiss för Idun af Vilma Lindhé.

(Forts. o. slut från föreg. n.r.)

Middagsbordet var längesedan dukadt och så festligt Thyra kunde önska, med gnistrande kristaller, silfver och blom-mor.

Själf stod hon iklädd blekblå, tättåtsittande sidenklädning framför en af de stora väggspeglarna i salongen och smålog åt sin egen bild i medvetande af, hur vacker, smidig och ungdomsfrisk den var.

Bara Hugo ville komma! Hon hade väntat honom redan länge!

Hon blef allt otåligare. Om en halftimme kunde gästerna vara där, och nog borde väl han, som inte haft det ringaste besvär med något, åtminstone göra så mycket som ordna med vinerna. Dessutom skulle han kläda om sig.

Kinderna blefvo rödfäckiga, händerna kalla och darrande. Hon var ond och kämpade förgäfvat mot de frambrutande tårarna, som hon visste skulle förstöra både dräkt och utseende. Han hade lofvat att skynda — hvarför gjorde han det inte? Hvad voro i hennes ögon befäl, tjänstgöring och allt annat mot att låta henne vänta.

Svärmodern kom in och fick en hastig, pröfvande blick. Det fanns intet att anmärka. Den svarta sidenklädningen och spetsmössan kläddes så väl, att Thyra måste se på henne ännu en gång. »Det är då åtminstone väl, att hon ser så ut, när man skall ha henne i huset,» tänkte hon.

»Jag kommer kanske för tidigt?»

»Svärmor är väl ingen främmande.»

Det sades snäsigt, ty den unga hustrun var allt för mycket ur humör för att kunna behärska sig.

Den gamla svarade ej. »Jag har inte hört Hugo ännu,» sade hon ett ögonblick senare, medan hon i smyg betraktade sonhustruns upprörda utseende

»Det ser ut, som om han glömt dagen!»

Det sades så skärande bittert, att den, som hörde det, ryckte till.

»Bara det inte hänt honom något?»

»Hänt? Svärmor kan då också hitta på!» brusade hon upp. »Är det för att trösta, så betackar jag mig för sällskapet.»

Sidenklädningen frasade omkring henne, och i ett nu var hon ute ur matsalen och inne i salongen.

Hon ångrade redan sin häftighet och blyg-

des öfver sig själf, men det fanns också ingen i världen, som kunde reta henne så som svärmodern.

Skulle hon nu blifva tvungen att bedja om förlåtelse kanske?

Hon stod och kämpade med sig själf ännu, när hviskande röster trängde till hennes öron.

»Hvem var det? Hade Hugo kommit köksvägen eller...?» Hon visste ej hvarför, men allt blodet rusade till hjärtat, medan hon sprang till dörren.

En af hans kamrater stod därinne, samtalande med modern — båda voro häftigt upprörda.

»Hugo!» skrek Thyra så gällt, att det hördes genom hela våningen. »Det har hänt honom något!»

»Ingenting farligt, hoppas jag, försök att vara lugn,» svarade officern tröstande.

Lugn! Det svartnade för hennes ögon. »Hvar är han, för mig till honom!»

I detsamma hörde hon tunga steg i trappan liksom af människor, som buro en börda.

Hennes ögon vidgades af fasa.

»Är han död?» frågade hon andlöst.

»Nej! Med Guds hjälp är det ingenting lifsfarligt.»

Hon skrattade till, hon mindes sedan, att hon skrattat, och hur hemskt det lät.

Där kommo de! Hon ville rusa fram, men kunde ej, ty hennes lemmar voro blytunga och nekade att göra tjänst.

Det sista hon såg var svärmodern, som ömt och varligt stödde hans hufvud, från hvilket blodet sipprade.

* * *

När Thyra vaknade upp ur sin dvala, låg han redan till sängs, men hon fick ej komma in till honom, hur hon tiggde och bad. Läkaren hade förbjudit det.

Hans mor var därinne, och det stack till i hennes hjärta af bitter afund. Var inte hon som hans hustru honom närmast?

Hur hon genomlefde dessa väntans timmar, kunde hon aldrig erinra sig. Människor hade kommit och gått, hade bedt henne vara lugn och sagt henne, att det endast var ett benbrott och en kontusion åt hufvudet, men det var som hade hon sett dem genom en dimma och hört deras tal på långt afstånd. Det enda hon tydligt mindes var, att hon legat på knä utanför sängkammardörren, lyssnande till hvarje ljud därinnanför, samt att hon frusit ända in i benpiporna.

Skymningen hade redan fallit på, då läkaren lämnade sjukrummet.

Hon stod upprätt med uppjudande af all sin viljekraft, ty hon visste, att enda möjligheten att få komma till honom var att visa sig lugn.

Fråga kunde hon ej.

»Det skall gå bra, hoppas jag,» svarade läkaren på hennes bönfällande blickar.

»Får jag gå in?»

»Om ni är förständig och inte upprör honom.»

»Jag skall vara det.»

Den späda gestalten rätade ut sig. Det var som hade kraft strömmat ända ut i fingerspetsarna.

»Hur gick det till?» sade hon bäfvande.

»Det var halkigt, han red som en galning för att komma hem — hästen störtade och föll öfver honom.»

Hon gömde ansiktet i händerna. »Är det bara beabrottet?»

Läkaren dröjde något med svaret. »Några

små skrämor också. Vi ha anledning hoppas, att inga inre delar äro skadade, och i så fall kommer förbättringen att gå stadigt framåt. Mycket beror på, att han får lugn och ro. Mitt råd är, att ni låter hans mor sköta honom.»

Hon såg upp med blixtrande ögon. »Nej! Han är min och skall vara det ända till...»

»I många år ännu, hoppas jag,» sade läkaren uppmuntrande. »Jag skall ge mina förhållningsordres — men ni tänker väl inte gå in så där?»

Först nu erinrade hon sig, att hon var i festdräkt, och såg ned på det tillskrynklade, af vatten fläckade, oknäppta klädningslifvet, som synbarligen slitits upp, då hon låg afsvimrad. Med ens kom hon ihåg det färdigdukade middagsbordet och alla de dyrbara rätterna, som tillagats utan nytta. Hon svepte klädningen omkring sig och gick ut i matsalen. Där stod allt på sina bestämda platser — intet antydde, att en fest varit påtänkt ens. Hon drog en suck af obeskriflig lättnad, öfver att någon annan tänkt på att ordna detta och skulle tänka än vidare. För henne var allt likgiltigt. Hon hade endast ett att sköta.

* * *

Natten föll på, och hon satt i sin mjuka, varma morgonrock helt nära bädden, där han låg.

Hans mor hade stigit upp och lämnat henne platsen, så fort hon kom in, utan att ett ord vexlats emellan dem.

Vid natllampans svagt vägledande sken såg hon bindeln öfver hans panna och därunder det bleka, lidande ansiktet, som syntes henne så främmande och liföst.

Hon kämpade modigt med gråten — endast ryckningarna kring munnen och den vaggande öfverkroppen visade, hur hon led.

Hon vågade ej röra sig, knappast andas, ty han sof under kloralens inflytande. Det var alldeles tyst i rummet, pendylen hade blifvit stannad och tickade ej ens.

Endast från gatan trängde emellanåt otydligt och dämpadt bullret af en vagn eller ljudet af muntra röster.

Hela hennes uppmärksamhet var koncentrerad på den sjuke. Hon väntade på, att han skulle röra sig eller vakna, men han låg i en dödlig dvala, och ibland lutade hon sig öfver honom i ångest, fruktande att hjärtat redan upphört slå.

Och detta var hennes bröllopsafton! Med ens kom det för henne, att det var vid samma tid för fyra år sedan han förde henne in i detta hem. För ett ögonblick såg hon det ljusst, festligt, blomsterprydt som då — såg sig själf i den luftiga, hvita dräkten och honom kraftig, öm, allvarlig och på samma gång öfverlycklig.

Det var dessa samma väggar, som bevittnat deras lycka, som nu liksom trängde ihop sig, inklämmande henne i en afgrund af kval.

»Skulle hon aldrig mera få höra de efterlängtnade raska stegen i trappan?»

Vid tanken därpå sjönk hon tillsammans i hopplös förtviflan.

»Hur lyckliga hade de ej varit, han och hon, och hvad hade hon gjort för att förverka sin lycka? Hade hon inte uppjudit alla sina krafter för att värna om hemmet och de sina? Hade hon ej ägnat dem alla sina tankar, all sin tid, hela sin varelse?»

»För lyckliga,» hade han sagt aftonen förut. Det gick öfver henne som en kall vind.

»För lycklig?» Kunde man vara det?

Hon satt länge med hufvudet i handen, och

det var som tändes en svag ljuspunkt långt borta. »Hon hann med allt, hade tid för allt!» Hur ofta hade hon ej hört dessa berömmande ord.

Men hvad hade hon väl egentligen hunnit med under detta gångna år annat än vara lycklig? Egoistiskt lycklig — ty för andra hade hon hvarken haft tankar eller hjärta. »Man skall vara människa framför allt» — nu förstod hon mannens ord och förstod, att kärleken hållit på att göra äfven honom till egoist, samt att han varit medveten därom, utan att kunna stå emot, därför att hon aldrig höjde sina blickar en enda tumsbredd öfver de egna intressena.

Hon tänkte på tjänarinnan, som ängslats öfver sin far och begråtit honom och måst förrätta dubbla sysslor, utan att klaga.

Hon själf, som hade namn om sig »att räcka till för allt» — hur illa hade hon ej bestått sitt prof, och hur hade ej andra tänkt på att bespara henne smärta. Hon kände Lina alldeles för väl för att inte förstå, att det varit hon som sändt återbud till gästerna, låtit duka af bordet och återställt allt i sitt rätta skick.

Och hans mor? Det var en småsak, att hon förgått sig mot henne denna dag, då hon felat möt henne hvarje stund. Stackars gamla kvinna, hur ensam måste hon ej känt sig i sitt sollösa, afstängda rum! Hur måste hon ej lidit af att se sig glömd och försummad! — Helst som hon älskade sin son af hjärtat!

Hon försökte tvifla därpå; men som ett gensvar såg hon henne för sig, sådan hon varit, när hon stödde hans blodiga hufvud — modig, stark, oförskräckt, med en underlig blandning af ängest, ömhet och lycka öfver de bleka dragen. Hon ville förjaga den bilden, men kunde ej, så vacker hade den varit — och hvad var det annat än moderskärleken, som hållit henne uppe?

Hon böjde ödmjukt sitt hufvud i känslan af brist och otillräcklighet, knäppte sina händer och bad om att kunna älska rätt. Inte en enda — inte allenast sina närmaste, som hon kunde nå, utan de många, många, som likt bleka skuggor sträckte sina armar emot henne, bedjande om kärlek och förbarmande eller endast om en vänlig tanke, ett deltagande, tröstande ord.

Hon reste sig upp så förunderligt, oförklarligt lätt om hjärtat, som hade hon fått visshet om den älskades vederfående, kysste den slappt nedhängande vänstra handen och smög sig ut ur rummet.

Hon måste se sitt barn, som hon glömt i sin allt uppslukande förtviflan, och svärmorden, som hon längtade efter, men inte visste, huru hon skulle våga närma sig.

Det lyste genom nyckelhålet till Hugos arbetsrum. Hon öppnade dörren ljudlöst och trädde in.

Där sof gossen i sin korgvagn, och där vid skrifbordet satt den gamla med bibeln framför sig.

Hur åldrad hon blifvit på dessa få timmar, hur härjadt hennes ansikte såg ut, och hvilket ängestfullt frågande uttryck i ögonen, liksom väntade hon ett sorgebudskap!

Det ljusa uttrycket i Thyrs ögon slog henne. Ett ögonblick sågo de båda kvinnorna spörjande på hvarandra — det nästa låg Thyra på knä med armarna om den gamlas lif.

»Mamma, älskade mamma!» hviskade hon smeksam. »Låt oss hjälpas åt att få honom frisk!»

Hon bad ej om förlåtelse för hvad som varit; ty hennes kommande lif skulle bli en

godtgörelse, och detta enda ord *mamma*, som den gamla längtat att höra, var en afbön, som ej kunde missförstås.

»Tror du inte,» frågade Thyra på samma gång bäfvande och förtröstansfullt, »att Gud bevarar honom för *vår* skull?»

»Inte för *vår*, utan för *sin* barmhärtighets skull, barn,» svarade den gamla med segervisshet, och det var som hade detta enda lilla ord *barn*, som hon först nu kunde gifva sin sonhustru, fört med sig en frisk vårviud af förhoppningar och framtidslöften.

Ur notisboken.

Hedradt minne. På våren 1889 afled som bekant föreståndarinnan vid Högre lärarinneseminarieret härstädes *Regina Pallin*, och Idun bringade då sina läsarinor hennes porträtt jämte skildring af den framstående kvinnans lifsgärning. Till den nämnade äminnelse ha tacksamma lärjungar och kamrater på grafven å Nya kyrkogården låtit resa en minnesvård, som i söndags aftäcktes med en enkel, men gripande högtidlighet. Sedan den stora skaran af kamrater, lärjungar och öfriga vänner till den hädangångna slutit ring kring värden, afsjög först en blandad kör ps. 492 v. 2. Därefter trädde lektor J. Humble fram. Efter några korta inledande ord bjöd han täckelset falla, och för de kringstående blickar visade sig på den vackert uppkastade grafkullen en i granit buggen sten, hvars kortfattade inskription lydde: *Regina Pallin, 1834—1889. Af kamrater och lärjungar.*

Lektor Humble höll därpå invigningstalet och ristade i varmhjärtade, högstämda ordalag den afsonnades lifsruta, ägnande minnet af henne, som »med moderlig hand förde stormande ungdoms stapplande sträfvan», erkännandets och tacksamhetens ord.

Efter minnestalets slut nedlade lektor C. A. Zachrisson i lärarnes vid seminarieret namn en vacker krans på grafven. Sedan kören därpå afsjungit åttonde versen af samma psalm, deklamerade lektor N. Linder för tillfället författade verser af Selma Lagerlöf. Till sist uppstämde hymnen »Stilla skuggor», och den högtidliga akten var slut.

*

Kunglig frikostighet. Till främjande af den svenska kvinnans deltagande i Chicagoutställningen 1893 ha öfverlämnats af konungen och drottningen 2,000 kr., kronprinsessan 300 kr. och hertiginnan af Dalarne 200 kr.

*

Ett vackert 25-års-jubileum af en plikt-trogen och oppoffrande verksamhet i människokärlekens och barmhertighetens tjänst firades den 13 d:s i all enkelhet å Diakonissanstalten vid Ersta. Det var den dagen 25 år, sedan tre af de äldsta ännu i diakonissverksamheten deltagande systrarna upptogs som diakonissor. Dessa äro systrarna Margret Löfling, Thekla Petersson och Emelie Toll.

At hvar och en af jubilarerna tilldelades ett litit guld kors såsom ett minne af den tid som flytt. På aftonen var anordnad en enkel supé i diakonisshuset, uti hvilken anstaltens samtliga systrar deltog. Efter supén höll pastor Bring ett anslående högtidstal, hvarvid han omnämde den försakande barmhertighetstjänst, som så oförtrutet och nitiskt utförs under en så lång tidrymd.

*

En välkommen gåfva, har, enligt hvad till oss meddelas, just i dessa dagar kommit *Härberget för tjänarinnor* härstädes till del, som sannerligen bekräftar satsen, att »när nöden är störst, är hjälpen närmast». Den i hög grad understöd värda institutionen, hvilken fru Cecilia Bååth-Holmberg och beskref för Iduns läsarinor i den i somras offentliggjorda serien, har nämligen från en okänd gifvare mottagit en banksedel å 1000 kronor, en ovärderlig hjälp i dess ekonomiska svårigheter. Må det vackra föredömet mana till efterföljd!

*

Kvinnliga bagare! Bröd, bakadt af kvinnohänder, är en vara som har börjat komma i marknaden i Chicago, säger en svensk-amerikansk tidning. Det tillverkas af det nybildade Womans

Baking-bolaget. Bolagets princip är, att ingen manlig hand skall röra vid brödet, från och med att degen knådas, till och med att det färdiga brödet öfverlämnas i kundernas händer. Detta bageri är det första i sitt slag, men samma bolag kommer att upprätta flere dylika. Bolagets aktier ägas uteslutande af kvinnor. Det tros, att ett dylikt företag bör ha framtid för sig, emedan det är en allmän åsikt, att kvinnor såsom bagare äro renligare än män, hvarför bröd, bakadt af fina kvinnohänder, är mera omtyckt. Bageriets vagnar köras af pojkar, men en kvinna medföljer hvarje vagn och lindar in bröden i papper, innan hon låter gossen bära in dem i husen.

Teater och musik.

Kungl. operans återupptagande af Verdis populära »Aida» har gifvit fru *Östberg* nytt tillfälle att, innan hon afreser till den fjärran västern, visa, hur oersättlig hon är vid vår k. opera. Hvem skall så som hon kunna utföra Aidas parti? Eller hafva vi öfver hufvud någon att skicka fram i detta parti, sedan fru Ö. lämnat oss? Näppeligen. Skall då intet kunna göras för att vid vår operascen kvarhålla en så mångsidigt begäfvad, i sin sängkonst hos oss så allenastående och i sitt arbete så samvetsgrann konstnärinna? Trots de nedslående ekonomiska förhållandena vid Operan, anse vi, att intet offer härvidlag är för dyrt. Och vi äro öfvertygade om — vår åsikt delas i detta fall af många —, att det skulle gå lättare att intressera allmänheten för operainstitutionens uppehållande, om utsikt bereddades den musikälskande publiken att få behålla fru *Östberg*. Vi tro också, att något tillmöte-gående å ömse sidor skulle jända alla parter till bättnad. Fru Ö. torde ock böra betänka, att förhållandena i Amerika äro i många fall helt annorlunda än för. Man mäter där med en helt annan måttstock än här. Nog för att fru Ö. äfven där kommer att vinna lagrar, därom äro vi förvissade; men hennes röst torde mycket förr bli förbrukad där än här. Hvarpå vinner hon då mest — på att gå eller stanna? Hvad beslut hon än må fatta — om det ej redan är oåterkalleligen fattadt — skall hon dock med visshet ledas af alla härvarande vänner — och dit räknar hon hela vår musikalska publik — uppriktigaste välgångsönskningar.

Fru *Wilhelmina Strandberg*, firade i tisdags sitt 25-årsjubileum vid k. operan. Boiöldieus komiska opera »Hvita frun» uppfördes, och fru S. innehade här som förut den gamla trojänarinnan Margaretas roll. Det är en lång, samvetsgrann och hedrande verksamhet vid landets förnämsta scen, som fru S. nu kan blicka tillbaka på. Vi torde emellertid få tillfälle vidare tala härom, då vi i ett följande nummer meddela hennes porträtt. — Denna dag var emellertid hennes hedersdag och utom det att hon af h. maj:t fick mottaga medaljen *litteris et artibus*, blef hon under och efter föreställningen föremål för den talrika publikens lifliga hyllning, hvilken tog sig uttryck i mångfaldiga inropningar, flere lagerkransar och buketter. Och efter föreställningens slut var fru S. af sina kamrater inbjuden till en festlig kollation, vid hvilken till henne öfverlämnades en dyrbar gåfva.

Hvad utförandet af operan »Hvita frun» beträffar, gick det på det hela taget bra, några mindre slitningar frånräknade. Bland de uppträdande redde sig onekligen fru *Stenberg* (Anna) och frök. *Karlsohn* (Jenny) bäst. Hr *Lundmark*, som här har en af sina bästa uppgifter, spelade sin roll mycket bra, men nådde i sången ej alltid upp i tonhöjden, särskildt i sista akten. Hr *Strömberg* (Gaveston) och *Grafström* (Max Irton) skötte sina uppgifter bra.

Grefvinnan *Mathilda Taube*, född Grabow, gifver torsdagen den 3 november en musikalsk soaré i Musikaliska akademien stora sal. Den framstående sångerskan biträdades härvid af k. hofkapellet under anförande af förste hofkapellmästaren Conrad Nordquist, prof. Ivar Hallström m. fl. framstående musikalska krafter. Biljetter tillhandahållas i Abr. Lundquists Hofmusikhandel.

K. Dramatiska teatern kollationerade i lördags »Andras affärer,» lustspel i fyra akter af G. af Geijerstam. De uppträdande i stycket bli fruarna Rundberg, Sternvall och Littmarck, fröknarna Ahlander, Behrens och Jansson samt hrr Personne, Bäckström och Gründer.

Tvänne konstutställningar.

I Konstföreningens lokal vid Kungsträdgården har hofkonsthandlaren hr Theodor Blanch för närvarande anordnat en utställning af den ryska målaren *Suchorovskis* stora oljemålning »Fångad för harem», hvilken väl torde förtjäna ett besök. Den väldiga duken framställer en enda figur, en ung, bländande skön kvinna, som med ett uttryck af dyster förtvillan och förskräckelse kastar en första blick omkring isig: det haremsgemak, där hon nyss blifvit inspärrad. Man kan visserligen ej förneka, att det finnes något för mycket af pose och arrangement i det hela, och att konstverkets innehåll ej är synnerligen djupt tolkad, men en mäterlig färgteknik gör emellertid dess åskådande till en högtid för ögat, om än icke för hjärtat. Genom ett effektivt anordnande af de omgivande draperierna och belysningen har utställaren understödt det illusoriskt fristående intryck, som konstverket gör.

* * *

Samtidigt pågår i våningen en trappa upp af samma hus (Konstföreningens f. d. lokal) en utställning af en *svensk* konstnärns taflor, hvilken vi på det varmaste vilja anbefalla alla vänner af vår inhemska konst. Det är den framstående landskapsmålaren *Axel Lindman*, som här samlat ett fyrtiotal studier från sin senaste vistelse under Italiens himmel, de flesta med motiv från Capri, Napoli och Sorrento. Man blir glad in i själen af en vandring mellan dessa ljusa bilder från södern, i hvilka konstnären med mästernskap tolkar den blåa golfens genomskinliga klarhet, sciocobraningens pärlskum, de vulkaniska bergformationernas pittoreska konturer, den rena luftens underbart rika färgspel — otroligt nästan för de nordiska ögon, som icke skådat det. Hos den, som engång sträfvat uppför Capris krokiga gator, medan månen mjölkvit steg upp öfver de omkringliggande olivlundarna, eller gjort en vandring vid »stora marinan», där aftondyningen rullade i guld och violett, väcka herr Lindmans taflor vemodfullt ljufva minnen. Och hos dem, som det ännu ej förunnats att annorledes än i bild umgås med dessa besjungna nejder, föda de till nytt lif den gamla åtrån att, som den icke mindre gamla, sydlandskt vältaliga frasen lyder: *vedere Napoli e poi morir*.

Familjen på Annedal.

Novell

af

Amy Palm.

Belönad med hedersomnämning vid Iduns sista pristäffning.

(Forts.)

Försynens ingifvelser komma i sådana ögonblick. Den spåda goss gestalten släppte ej sitt fasta tag om pälsärmen, fastän han med den andra handen grep tömmanne och tvang hästen att stryka baklänges, så att släden kom närmare vaken.

»Tag fast i fjättern,» hördes hans röst med underligt lugn klang genom mörkret, och då Torsten fattat tag, manade han på Pärilan och körde honom upp ur vaken.

De voro fortfarande tysta, men deras händer sökte hvarandra.

Är stod nu att finna vägen. Torsten var genomvåt, och det var aderton graders kyla. De måste finna vägen.

Så försökte de köra öfver glanskisen högre upp, ty Torsten var öfvertygad om, att vägen gick där. Men Pärilan vägrade att gå öfver glanskisen, utan gick i stället, som de trodde, åt land ett godt stycke.

Torsten gick bredvid, han vågade ej sätta sig upp i släden, då skulle han frysa ihjäl.

Så förgick en stund full af pinande tankar. Hvad skulle Henriette tänka? Hur rysligt orolig hon skulle vara för dem.

Till slut törnade de emot träd, således voro de i land, men hvar?

Torstens kläder voro nu en enda ismassa, men han gick likväl framåt, ehuru trögt och dröjande.

Så förmådde han ej mera, snön låg här djup. Han lutade sig mot slädkanten.

»Jag förmår ej mer,» sade han, och hufvudet sjönk.

»Tag min rock, ack tag,» bad Maurice och började knäppa upp den.

Torsten gjorde en ansträngning för att öfvervinna den besynnerliga domnande känsla, som smög genom hans lemmar.

»Nej, nej, det tjänar till intet,» svarade han, »jag vill försöka ännu en gång,» och han gick ännu några steg framåt.

Så sjönk han åter ned, någon räddning fanns ej, han förmådde ej längre, lemmanne domnade, dödssömnen smög sakta och döfvande öfver honom.

»Hälsa de mina, hälsa Henriette,» sade han med sänkt röst.

Maurice gret tyst.

Ensam med en döende att rädda, utan hjälp, utan att känna vägen, ensam i storm och mörker, hvad skulle han taga sig till?

Plötsligt grep han svågerns arm och ruskade den.

»Torsten, Torsten, jag ser ett ljus, ej långt bort, Torsten.»

Hoppet vaknade.

»Ett ljus,» mumlade Torsten och höjde det tunga hufvudet, »kan du arbeta dig dit genom den djupa snön, kanske vi få hjälp.»

Så blef allt tyst en stund, och därefter hörde Torsten en röst utropa: »Herre Gud, ha herrarne kört ner i Erikssundsströmmen.»

Det var således strömfåran, hvilken genom den starka kolden frusit till något, som de tagit för glanskis.

Efter mycket arbete lyckades de komma fram med häst och släda ur hagen, och Torsten, som nu var en isstod, satte sig upp; Pärilan fick fria tömman och sprang glad genom mörkret rätta vägen till Annedal, där de väntades med ångest.

Klockan var elfva på kvällen, då de kommo hem, och Torstens ur hade stannat på nio.

Henriette ömsom skrattade och gret, och Margareta kysste brodern med ovanlig ömhet.

Erland hade stannat kvar och skakade rörd hand med Maurice, då han om och omigen fick berättat förloppet.

Henriette nästan kväfde honom med sina kysar. »Om du ej varit, hade jag ej Torsten kvar nu,» sade hon och drog brodern intill sig.

Sedan Torsten kommit i säng, hvilket ej var någon lätt sak, då hvarje plagg var fruset, drucko han och Maurice varm mjölk med brännvin.

Sofva kunde han ej den natten, och besynnerligt nog slapp han ifrån med en lindrig snufva och hosta.

»Det fordras Torstens järnhälsa för att ligga på is i några timmar vid 20 graders köld och ändå inte stryka med, utan vara kry dagen därpå,» utropade Gösta Drake, då han fick höra deras äfventyr.

»Om jag tagit Svarten, som meningen var, hade vi ovilkorligen kört ner, ty han är tung, och vi körde flere gånger öfver strömmen, utan att veta det.»

Lyckligtvis hade han tappat en sko. En tappad hästsko! Förunderliga öde, hur litet fordras ej ibland för att rädda några människolif.

»Och om Maurice stannat hemma, som du hade tänkt,» inföll Margareta, »hvem skulle då ha strukit släden baklänges?»

»Ja, det var en lycklig tillfällighet, det där med hästskon och Maurice,» svarade Gösta.

»Nej,» sade Henriette sakta, »det var Guds försyn.»

* * *

Det var en af de första vårdagarna. På Annedal voro brådska och stök. Ej det vanliga stöket, då man fejar och skurar för att få hemmet i ordning, utan det stök, som föregår hemmets upplösning.

Torsten Skog skulle afträda all sin egendom till sina kreditorer. Löst och fast skulle gå under klubban.

Blek och tårlös gick Henriette från rum till rum och ordnade.

Det var med tungt hjärta hon putsade de saker, som snart skulle vidröras af andra, ägas af främmande.

I dessa soffor och stolar skulle de blott se vanliga soffor och vanliga stolar, ej ana de små kära minnen, som voro förknippade därvid.

I det där soffhörnet hade hon och Torsten brukat sitta de första vinteraftnarna, på den där länstoln hade Inga med en karamell satt en liten fläck, och framför den där trymän hade Inga

brukat dansa i nästan paradisdräkt, då mormor var ute hos dem och satt i salongen om kvällarne. Där låg Henriettes guldur, som hon fått af fadern, då hon gick och läste, där stod Torstens chiffonier med de många smålådorna, som Inga trodde innehöllo så underbara ting, den där chiffoniern, som han tyckte så mycket om — det var det första han köpt till deras bo. Och pianot, det kära pianot, allt skulle bort. Hennes ring med rosenstenarne, det där lilla bordet, som hon satt upp Inga på, då hon lärde henne den första aftonbönen, dessa toalettflaskor af slipadt glas med förgyllningar, hennes första gåfva af Torsten, dyrbara endast för henne, dem kunde hon väl få behålla? Men nej, det fick hon inte, här var ej fråga om vilja eller icke vilja.

Hvart hon än såg, mötte henne tusende minnen från alla dessa saker, som bildat deras hem.

Kunde andra förstå, huru dyrbara de voro för henne. Det måste ske, det kunde ej ändras.

Hon hade Torsten och Inga, hon var rik i sin fattigdom, hon hade vänner, sanna vänner, och de skulle nog åter finna ett hem.

Hem?
Ack nej, de ägde ju ingenting, ingenting.

Torsten kom in.
»Är du färdig, Henriette?»

Färdig, ack, ja, de skulle till tinget för att svära på sin stat.

Stam-Gustaf satt på kuskbocken, och Johan Nordström steg omedd vid hans sida — han skulle åtminstone följa sitt herrskap, öppna vagnsdörren för dem och rödja väg åt dem vid tingshuset.

Styf och rak satt han där i sina bästa kläder, och styf och rak satt stam-Gustaf, utan att klatscha med piskan som vanligt.

Tingssalen var öfverfylld.
Utanför stodo skockar af folk.

Då vagnen stannade, sprang Johan ner och öppnade dörren, med mössan i hand.

Han behöfde ej bana väg, folket vek åt sidan, och hvar de gingo fram, flögo mössorna af, och kvinnorna nego djupare än vanligt.

Gösta Drake kom emot dem på gården.
Han fattade Torstens hand med en tryckning, som lämnade röda märken.

Vid dörren trängde gamla mor Kerstin sig fram och räckte blyg och försagd några blåsippor åt Henriette, det var hennes sätt att visa sina känslor. Det blef dödstyst i salen, då de kommo in, och då de trädde fram till domarebordet för att med handen på bibeln svära, att de ärligt afträdde allt och ej förhölle något för kreditorerna, var intet öga tårffritt.

Gösta Drake, den glade, tokrolige Gösta Drake, snyftade som ett barn.

Bibeln, som skulle användas, var glömd, men domaren sprang själf upp och hämtade en annan, så att de ej skulle behöfva vänta.

Henriettes smärta, svartklädda gestalt såg högre ut än vanligt, och sorgen hade lagt något förädlade öfver hennes bleka ansikte.

(Forts. o. slut i nästa n.r.)

En i Stockholm bosatt person sökes,

som är villig och kompetent att, efter närmare träfiad öfverenskommelse, till nästa år åtaga sig att i *Idun* sköta

en allsidig och underhållande

gåtafdelning.

Sökanden måste vara van författare på detta område samt förtrogen med alla de skiftande former för dylika tankeöfningar, som numera äro brukliga. Svar ställes i bref till Iduns Redaktion.

Innehållsförteckning.

Alfhild Agrell; af *Hellen Lindgren*. (Med porträtt.) — Mariana; dikt af lord *Tennyson*, öfvers. af *Edv. Hammarstedt*. — Hjärteäventyr; ett litet samtal, för modrar att begunda, af *Thesi Bohrn*. — Iduns julklappsbasar. — Måla eller icke måla . . . Af *Georg Nordensvan*. — Rivaler; skiss för *Idun* af *Vilma Lindhé*. (Slut från föreg. n.r.) — Ur notisboken. — Teater och musik. — Tvänne konstutställningar. — Familjen på Annedal; novell af *Amy Palm*. Belönad med hedersomnämning vid Iduns pristäff. (Forts.)

